

Col·legi i convent de Nostra Senyora de Montserrat, o Col·legi de les Monges

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Carrer Mossèn Jaume Via, 17.
Alçada: 184

Coordenades:

Latitud: 41.439793805543
Longitud: 1.8639903808436
UTM Est (X): 405097
UTM Nord (Y): 4588203

Classificació

Número de fitxa 08091 - 71
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani Eclecticisme
Segle XIX
Any 1890
Autoria de l'element: Joan Pascual i Batlle (mestre d'obres)
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Ha estat restaurat recentment 2021-2023.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL / Immoble / 8317-I
Data aprovació: dv., 05/06/2015 - 12:00
Número inventari Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, 2624
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil

Ús actual:	Cultural
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Gelida. Plaça de la vila, 12. 08790 GELIDA
Fitxes associades:	
<u>Carrer Mossèn Jaume Via</u>	
<u>Campana Montserrat</u>	
<u>Cal Cardús</u>	
Autoria de la fitxa	Martí Picas. INSITU SL
Data de registre de la fitxa:	dc., 01/05/2024 - 21:12

Descripció

Conegut popularment com el col·legi de les Monges o l'edifici de les Monges es tracta d'un gran casal de planta en forma d'U.

Disposa de planta baixa, dos pisos, un altell o golfes i uns cellers amb volta de rajola. La distribució de la façana principal és de dues portes separades per dues finestres, protegides amb reixa de forja. Al primer pis, el principal, es disposen quatre finestres acabades amb un arc rebaixat i protegides amb un guardapols també en arc. Una gran cornisa separa el primer del segon, on trobem una distribució també de quatre finestres menors acabades amb arc i guardapols. A les golfes hi trobem una sèrie d'11 arquetes petites. Al primer i segon pis hi havia hagut tant les aules com les habitacions de les internes. A la façana del carrer de la baixada de les monges hi trobem una distribució de finestres i obertures similars.

En línies generals és un edifici amb una presència imponent en el que la combinació de pedra i maó és elegant. A partir de la gran cornisa la resta de l'elevació de l'edifici és de maó. Aquesta diferència de parament, rau per tractar-se d'una ampliació feta a l'any 1909 de la mà del propi Pascual i Batlle, qui va continuar l'estil arquitectònic de l'edifici. Pascual va coronar la construcció amb unes arcades que il·luminen les golfes, i va completar l'estructura amb una gran teulada de dues vessants (CARAFÍ, 1988). A l'interior es conserven alguns detalls interessant com alguns trams del paviment hidràulic original, unes pintures murals, en les que se'ns presenta una figura vestida amb l'hàbit franciscà i alguns elements de mobiliari original. Entre ells un gran armari de la biblioteca en què actualment s'exposen algunes peces pròpies de l'edifici com la caixeta d'almoines, llibres i altres peces eclesiàstiques.

Adossat a la façana principal hi trobem una senzilla capella amb un campanar d'espadanya i una gran rosassa central amb un vitrall emplomat i un fris de petites arcuacions que ressegueixen el perfil de la teulada a doble vessant. L'element actual més singular és el vitrall modernista que es conserva a la rosassa amb el lema de Maria.

Observacions:

S'ha denominat Col·legi de Les Monges per indicació de la Comissió de Patrimoni de Gelida.

Actualment seu del Centre d'Iniciatives Culturals de Gelida. El CIC és un equipament polivalent que ofereix diversos serveis i activitats impulsats per diferents regidories. És la seu de Ràdio Gelida i acull un hotel d'entitats, on es troben grups com l'Esbart Rocasagna, Teixint Històries, el Grup de Teatre Escoles, l'Assemblea de Joves de Gelida, la Comissió de Festes de Santa Llúcia i Moixaines. A més, ofereix el préstec de sales per a reunions i activitats, compta amb un Espai Jove, 11 punts d'ordinadors amb accés a internet per a consulta, i el Club de Recerca de Feina. Entre les activitats formatives, s'ofereixen un curs d'orientació laboral per a persones aturades i cursos d'informàtica adreçats a la

Història

Seguint la primera onada de creixement urbà que va tenir lloc durant l'últim terç del segle XX, a Gelida es va reconèixer la necessitat d'expandir la trama urbana a mesura que els carrers històrics començaven a quedar superats. Al tombant de segle XX, es van planificar les urbanitzacions de nous carrers, com és el cas del carrer Mossèn Jaume Via. El 1900, és un moment de transformacions al carrer ben descrites per Rosselló (2011) qui documenta l'enginyer Ezequiel Porcel darrere el traçat del nou carrer de Sant Antoni. Paral·lelament, la urbanització del tram baix del carrer Mossèn Jaume Via que ja s'havia iniciat el 1885 agafa una nova empenta entre 1905 i 1912, i a partir de 1909, també el tram alt d'aquest mateix carrer. Durant aquests primers anys del segle XX, l'eclecticisme i el noucentisme predominaven en l'estil arquitectònic dels nous edificis. No obstant això, aviat va emergir el modernisme amb tota la seva diversitat, no a través dels estíuejants ni dels grans arquitectes, sinó de la mà dels mestres d'obres i constructors locals, com la família Mas, qui va edificar la primera línia de torres per a menestrals, comparets i botiguers en una manifestació decididament popular d'aquest nou estil arquitectònic. En aquest context, la casa Maria Valls, també coneguda com a casa Delgado, al núm. 65 del carrer es va convertir en la màxima expressió d'aquest moviment.

El 31 de desembre de 1887 van arribar les monges franciscanes a Gelida i el 1890 es van establir en aquest edifici per tal de donar "instrucció" a les noies de Gelida. La Casa Cardús, o ca l'Esparter com es coneixia a finals del segle XIX va ser les primeres instal·lacions que van utilitzar les Monges Franciscanes al poble com a escola, fins que van tenir a la seva disposició el nou edifici (CARAFÍ 1988). Les instal·lacions de ca l'Esparter, que prèviament havien estat preparades per la Sra. Dolors Colomer de Can Santfí, juntament amb altres dames, foren visitades per la delegació de les Monges desplaçada al poble de la mà del rector Plàcid Vilarubias. La residència la trobaren completament equipada amb tot el parament necessari i pocs dies després, es van iniciar les classes amb un total de 30 alumnes. Set anys després s'inaugurava l'actual edifici del col·legi. Els terrenys, havien estat donats pel Sr. Joan Colomer 5 anys abans, sent espai suficient per a la construcció de l'actual col·legi i capella de les Monges. La Mare Brígida Gili va ser, doncs, la mare superiora que va fundar el convent escola de Gelida inicialment el 1888, malgrat que fou a ca l'Esparter. El col·legi i convent de Nostra Senyora de Montserrat era el nom oficial pel qual es va conèixer l'edifici, malgrat que popularment, ha prevalgut el nom d'edifici de "Les Monges". L'edifici, pagat amb la beneficència dels veïns és un projecte arquitectònic del mestre d'obres Joan Pascual i Batlle (1841-1906). El 1909, a conseqüència de l'incendi provocat durant la Setmana Tràgica, que va destruir el col·legi de les Franciscanes del Poble Sec a Barcelona, es va construir un nou pis i golfes que immediatament van allotjar les novícies d'aquesta ordre temporalment fins que van disposar del nou edifici reconstruït a Barcelona. L'obra va ser possible gràcies a *Doña* Joana, l'esposa de l'arquitecte Pascual. L'estada de les monges al poble es va allargar fins a la dècada de 1970. A partir de llavors s'hi van establir els "pàrvuls" de les escoles Nacionals a una part de l'edifici. L'edifici ha estat recentment restaurat i inaugurat (2023) i ocupa dependències municipals i espai per entitats culturals, socials i esportives de Gelida, el Centre d'Iniciatives Culturals (CIC).

Pel que fa a la capella, inaugurada l'any 1906, ha perdut bona part dels elements originals. L'altar neogòtic de l'interior i tota la imatgeria pertinent fou destruïda i cremada l'any 1936 i no en queda testimoni gràfic que se sàpiga, de moment. El principal element artístic conservat és el vitrall de la rosassa, d'estil modernista de principis de segle XX. L'1 de desembre de 2018 se'n va retirar la reixa que el tapava.

Bibliografia

CARAFÍ, Enric (1988). "Les monges: 100 anys a Gelida". Programa Festa Major 1988 pp. 44-61.

CARAFÍ, Enric (2004). "Patrimoni Arquitectònic de Gelida: Clarors i Ombres". Programa Festa Major 2004. p. 86.

CARAFÍ, Enric (2019). "L'arxiu Gelidenc: un any més d'activitats i dinamisme que no para!". Programa Festa Major 2019, pp. 29-37.

CARAFÍ, Mercè (1998). L'Abans. Recull gràfic de Gelida, 1890-1965. Efadós Editorial.

RIUS, Jaume (coord.) (2011). Gelida. Retrats d'un temps. Andana Edicions.

ROSELLÓ, Joan (2018). L'arquitectura de Joan Pascual Batlle dins del marc de la societat de Gelida de finals del segle XIX. La Quaderns Gelidencs d'Història i Societat – 6. Ajuntament de Gelida.

Enllaços d'interès:

[Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya](#)

[Programa de Festa Major 2004](#)

[Programa Festa Major 2019](#)

Edifici de “Les Monges”

El col·legi i convent Nostra Senyora de Montserrat de monges franciscanes va ser construït el 1890, gràcies a la beneficència, pel mestre d'obres Joan Pascual i Batlle (1841-1906). La capella annexa fou construïda el 1906 i durant la Guerra Civil se'n van cremar les imatges i l'altar. Va ser restaurada als anys 50. Durant dècades les monges van educar nombroses generacions de nens i nenes. Va continuar sent escola i parvulari fins als anys 80 del segle XX. Actualment aquest edifici municipal acull el Centre d'Iniciatives Culturals.

ES El colegio y convento Nuestra Señora de Montserrat de monjas franciscanas fue construido el 1890, gracias a la beneficencia, por el maestro de obras Joan Pascual i Batlle (1841-1906). La capilla anexa fue construida el 1906 y durante la Guerra Civil se quemaron las imágenes y el altar. Fue restaurada en los años 50. Durante décadas las monjas educaron numerosas generaciones de niños y niñas. Continuó siendo escuela y parvulario hasta los años 80 del siglo XX. Actualmente este edificio municipal acoge el Centro de Iniciativas Culturales.

FR Le collège et convent Nostra Senyora de Montserrat de religieuses franciscaines a été construit en 1890 grâce à la bienfaisance, par le maître d'œuvre Joan Pascual i Batlle (1841-1906). La chapelle attenante a été bâtie en 1906 et, pendant la guerre d'Espagne, les images et l'autel ont été brûlés. Elle a été restaurée dans les années 1950. Pendant des dizaines d'années, les religieuses ont enseigné à de nombreuses générations de filles et de garçons. Il a gardé sa fonction d'école et de maternelle jusqu'au début des années 1980. Actuellement, cet édifice municipal abrite le Centre d'initiatives culturelles.

EN The School and Our Lady of Montserrat Franciscan Convent were built in 1890, thanks to charity by the master builder Joan Pascual i Batlle (1841-1906). The attached chapel was built in 1906 and, during the Spanish Civil War, the images and the altar were burnt. It was restored in the 1950s. For decades, the nuns educated numerous generations of children. It continued to be a school and kindergarten until the 1980s. This municipal building currently houses the Cultural Initiative Centre.

La capella conserva un mosaic amb el sant català Martí i Príncep.
Fotografia: Daniel Garcia Pinyà

